

Delavska PRAVICA

GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Ob napadu biv. župnika Križmana na JSZ:

Vsem našim članom!

V sredo, dne 6. marca, je bila v Ljubljani konferenca duhovnikov ljubljanske škofije. To konferenco, ki je bila, kakor že dve drugi prej, sklicana z namenom, da obravnava resolucije lanskega kongresa Kristusa Kralja, je vodil prevzvišeni škof dr. Gr. Rožman. Takoj po tej konferenci se je raznesla po Ljubljani in deželi vest, da bosta JSZ in »Delavska Pravica« obsojeni v prihodnjem »škofijskem listu«. To vest so raznašali celo dijaki ljubljanskih gimnazij.

Načelstvo JSZ je glede na te vesti takoj napravilo svoj korak na merodajnem mestu. Zadnji teden pa se je vest trdovratno širila med ljudmi in so nekateri imeli pri tem namen, da vzbudijo nezaupanje v pravilno smer vodstva JSZ in »Delavske pravice«, ter s tem škodujejo organizaciji, seveda v korist drugi organizaciji.

Mi bi pri vsem tem ostali mirni, ker zaupamo našemu članstvu, ki je po že doživetih borbah dovolj utrjeno in tudi prepričano o globoki veri, ki je vodilo vsega našega gibanja.

Na zadnjem občnem zboru

slovenskega dela Jugorasa, ZZD, pa je g. Križman izjavil javno sledeče, kar so tudi ponatisnili listi:

»... da je na svoji zadnji konferenci, ki jo je vodil škof dr. Gregorij Rožman, duhovščina ugotovila, da pisanje »Delavske pravice« in voditelj Jugoslovanske strokovne zveze ni mogoče smatrati za krščansko, ker je v svoji nazornosti dvoilična.«

Glede na to javno izrečeno izjavo in razširjeno po časopisju, ki jo je postavil duhovnik g. Križman, se je načelstvo JSZ obrnilo na prevz. g. škofa in mu poslalo sledeče pismo:

»Prevzvišeni!

V »Slovenskem domu« in »Slovenec« smo brali v poročilu o občnem zboru ZZD sledečo izjavo g. Križmana:

»... da je na svoji zadnji konferenci, ki jo je vodil škof dr. Gregorij Rožman, duhovščina ugotovila, da pisanje »Delavske pravice« in voditelj Jugoslovanske strokovne zveze ni mogoče smatrati za krščansko, ker je v svoji nazornosti dvoilična.«

Na podlagi poročila o raz-

govoru, ki sta ga imela o tej stvari z Vami dne 9. marca t. l. predsednik g. Žumer in tajnik g. Rozman, si vodstvo JSZ ne more misliti, da bi bili prevzvišeni sami g. Križmana pooblastili, naj kaj takega kjer koli izjavi, najmanj pa na občnem zboru ZZD. Ne bomo govorili o krivici, ki jo je gosp. Križman storil s to izjavo vodstvu JSZ in Delavski pravici, želimo ter pričakujemo pa, da se za v bodoče taki izpadi in zloraba Vaše avtoritete proti JSZ vendar enkrat preprečijo in onemogočijo. Zato Vas pa nujno prosimo, da jasno in javno poveste, kako je z vso to stvarjo, posebej ali kot škof smatrate JSZ za katoliško delavsko organizacijo, ali ji ta značaj odrekate.

Dokler Vi ne izrečete jasne in javne besede o tem, toliko časa bo načelstvo JSZ in pa Delavska pravica odklanjala vsako sojenje o našem katolištvu, pa naj prihaja s katere koli strani.

Zaradi nujnega obvestila in pomirjenja naših članov bomo to pismo hkrati objavili v Delavski pravici.«

Sumljiv način objave

»Slovenski dom« od 18. t. m. in »Slovenec« od 19. t. m. sta prinesla poročilo o občnem zboru Zveze združenih delavcev. V tem poročilu je poseben odstavek, debelo tiskan, ki se glasi dobesedno takole:

»Duhovni vodja organizacije g. Križman je povedal, da je na svoji zadnji konferenci, ki jo je vodil knezoškof dr. Gregorij Rožman, duhovščina ugotovila, da pisanje »Delavske pravice« in voditelj Jugoslovanske strokovne zveze ni mogoče smatrati za krščansko, ker je v svoji nazornosti dvoilična.«

Ta odstavek pomeni pri nas popolnoma nov, izviren, gotovo pa ne posrečen način objavljanja ugotovitev konference duhovščine. Ako se je vršila konferenca pod vodstvom knezoškofa dr. Gregorija Rožmana, kar ta objava izrecno poudarja, potem bi pričakovali, da bi objavil ugotovitev g. knezoškof

sam in bi s tem tudi s svojo avtoriteto jamčil za pravilno in točno objavo. G. knezoškof seveda lahko pooblasti tudi kakega drugega duhovnika, da kaj takega objavi in s svojim imenom jamči za pravilnost. Upravičeno pa dvomimo, da bi bil g. knezoškof izbral za objavitelja, kot najbolj primernega, ravno g. Križmana. G. Križman je duhovni vodja Jugoslovanske strokovne zveze nasprotne organizacije in gotovo neprimerna oseba, da objavlja različne želje in navodila duhovščine. Gotovo pa ni primerna oseba, da objavi odklonilno sodbo o nasprotni organizaciji, Jugoslovanski strokovni zvezi. Članstvo JSZ nikakor ne more v gospodu Križmanu videti toliko predstavnika naše katoliške duhovščine, kolikor vidi v njem poklicnega agitatorja, ki z veliko vnemo vodi borbo proti JSZ.

Samo po sebi se razume, da ne

pisujemo g. knezoškofu nikako odgovornost za to, ker si je gospod Križman izbral kot forum za objavo te ugotovitve ravno občni zbor ZZD. ZZD je politično-strokovna organizacija. G. Križman je eden izmed vodij njene propagande. Zato objava od njegove strani in na tem mestu zgleđa kot udarno propagandno sredstvo.

Mi tega ne gledamo tako in vidimo v vsej stvari samo krepko pogreško, ki jo je brez krivde gospoda knezoškofa povzročilo dejstvo, da je v g. Križmanu propagandist prekosil dušebrižnika.

Zato smo se tudi manj čudili besedilu objave kot take. Iz vseh dosedanjih izkušenj vemo, kako se

Vesele velikonočne praznike

voščimo vsem članom in prijateljem JSZ in »Delavske pravice«

Načelstvo JSZ

Uredništvo in uprava »Delavske pravice«

odloki cerkvenih ordinarijev odkljujejo po previdnosti in umerjenosti. O tej objavi tega ne moremo trditi. Sumarično in pavšalno je postavljena trditev, da »pisanje »Delavske pravice« in voditelj JSZ ni mogoče smatrati za krščansko, ker je v svoji nazornosti dvoilična«. To je huda obsodba. Ne moremo si predstavljati, da bi katero koli cerkveno sodišče obsodilo voditelje katke organizacije kot nekrščanske, ne da bi naštelo točno njihova imena, ne da bi jih sploh zaslišalo in jim dalo priliko za zagovor. Saj se ta ugotovitev vidi kakor izključitev ne samo iz katoliške Cerkve, ampak sploh iz krščanstva! Prepričani smo, da bi pod pečatom in podpisom g. knezoškofa kot cerkvenega ordinarija, bila taka obsodba popolnoma nemogoča. Take izjave tudi ne moremo pripisovati duhovnemu pastirju, ampak jo moremo knjižiti samo v breme poklicnemu agitatorju.

Taka ugotovitev bi bila nemogoča tudi zaradi tega, ker omenjena konferenca pač ni bila legitimirana za tako dalekosežno ugotovitev in objavo.

Mi si razlagamo stvar tako, da se je pač vršil neobvezen razgovor, da je pa prevneto uho agitatorja slišalo več, kakor je bilo govorjenega in potem objavilo več, kakor pa bi smelo.

„Krekova knjižnica“

Naročniki Foersterjeve knjige »Življenja modrost« se zelo pogosto bodisi pisмено ali tudi ustno zglašajo pri Delavski založbi, kaj je z izdajo omenjene knjige. Da v prihodnje ne bo nepotrebnega povpraševanja in pri cenjenih naročnikih deloma razumljivega vznemirjenja, sporočamo, da se je za navedeno delo priglasilo že zadostno število subskribentov, vendar knjige do danes žal še nismo mogli izdati, ker sodelavci iz res utemeljenih razlogov založbi v določenem času niso mogli oddati potrebnega gradiva. Zamude niso krivi ne sodelavci ne založba, zato prosimo vse spoštovane gospe naročnike, da nam zamudo blagovolijo oprostiti. Trdno smo namreč prepričani, da bomo svojo dolžnost nasproti p. n. naročnikom izpolnili še v tekočem šolskem letu.

Veliki petek in vstajenje

Najvažnejša dneva za človeško družbo sta dneva velikega petka in velike noči. Prvi dan je simbol največje žrtve, ki jo je doprinesel božji Sin za srečo človeštva, drugi pa zmaga nad človeško hudobijo, veličastno vstajenje Kristusa, ki je dokazal in izpričal moč Najvišjega nad močjo človeške sile.

Veliki petek! Strašen dan trpljenja in največje žrtve, ki jo je doprinesel v srečo in blagoslov človeštva edini božji Sin, ki ga je poslal sam Bog, da človeku kaže pot k resnici in pravici, po kateri naj hodi v svojo lastno srečo. Vseposod je Kristus govoril o ljubezni, o resnici in pravici. Toda dvignile so se proti Njemu vse peklenške sile človeške hudobije, dokler ni končno dozorel sklep, da je treba Kristusa umoriti, da bodo imeli neki ljudje, ki so se bali za udobnost svojega življenja, mir pred Njim. In množica, ki je na veliki četrtek še vpila pri Kristusovem vходу v Jeruzalem: »Hozana Sinu Davidovemu!« in polagala cvetje na pot pred Njega, je bila od vodilnih ljudi takratnega družabnega režima tako nahujskana, da je pri Pilatovem vprašanju, koga naj izpusti, ali Barabo ali Kristusa, vpila: Barabo, in nad Kristusom: Križaj ga, križaj ga!

O usodna zmeta človeštva, ki ni bila takrat edini primer, ampak se v človeški zgodovini stalno ponavlja. Tisti, za kogar je Kristus prav za prav prišel na svet, za kogar je živel, ga učil in duhovno dvigal, je v usodnem trenutku, razen malih izjem, odpovedal. Podlegel je laži, pritisku in hujskanju in s tem mirno prepustil svojega največjega prijatelja ljudem, ki so živeli od ljudske nevednosti. Strašno je bilo to spoznanje za Kristusa, toda On ni omagal. Na Oljsko goro je šel in tam v nočni tihoči molil k svojemu Očetu: »Ne moja, ampak Tvoja volja naj se zgodi!«

Popolnoma vdan v voljo svojega Očeta se je Kristus mirno prepustil svojim sovražnikom in tako nastopil pot največje žrtve, ki jo je sploh mogel doprinesiti za blaginjo človeštva. Na križu umirajoč je vzdihnil Kristus: »Dopolnje no je!« Odpustil je še svojim sovražnikom, češ saj ne vedo, kaj delajo, in izdihnil svojo dušo...

Le redki so bili pri Njem v usodni uri. Vsi ljudje so se razbežali v strahu za sebe, za svoje življenje in za svoj vsakdanji kruh... Kje so bili tisoči, ki jih je učil, ki jim je delil dobrote, ki jih je ozdravljaval. Še pred nekaj dnevi so mu vzklikali »Hozana«, danes jih ni več. Sam je na križu in pred križem le mati in Njegov zvesti Janez...

Ko bi bil Kristus le navaden človek, bi Njegovo poslanstvo s to uro največje žrtve žalostno končalo. Toda On ni bil samo človek, ampak je bil tudi Bog, in kot človek le poslanec Njega, ki je svet ustvaril in svet tudi tako ljubil, da je poslal Njega v odrešenje človeštva. Kot navaden človek in rejenec tesarja je med ljudmi z besedo izpričeval resnico in pravico, hodil iz kraja v kraj, obiskoval revne, izkoriščane, nadložne in bolne. Stopal pa je tudi pred oblastnike tedanjega časa in jim jasno in odkrito izpovedal resnico in pravico. S tem dnem, z žaloigro na križu, je bilo Kristusovo delo kot človeka končano.

Napočilo pa je velikonočno jutro: Vstajenja dan! Kristus, ki je bil še pred nekaj dnevi žrtev svojega izpričevanja, je vstal kot premagovalec človeškega sovraštva, človeških zablod. S svojim vstajenjem je dokazal večnost svojega poslanstva in izpričevanja. To je dan zmage ljubezni in pravice! Velika noč je praznik večne Resnice, ki temelji v otroštvu božjem slehernega zemljana, v istih pravicah in dolžnostih prav vsakega človeka v vseh stoletjih človeštva v preteklosti in bodočnosti.

„Dal ga bom pretepsi...“

Vedel je Pilat, da je Kristus nedolžen. Po tej ugotovitvi bi pač mogel takoj skleniti sam zase in potem javno razglasiti: nedolžen je, spušcam ga. Pa ni storil tako. Zakaj? Zaradi bojazni pred tistimi, ki Gospoda tožijo. Zaradi osebnih koristi. Poznal je farizeje, pismarje in velike duhovne. Ne da so skrajno strupeni in silno maščevalni, zato se jih boji, da bi mogli tudi njemu kaj škodovati. Mogoče na časti, na ugledu ali pa bi rovarili, da bi se zamajal njegov položaj. Pilatu pa je njegov lastni interes več kakor pravičnost. Zato se izmika in sklone: »Pretepsi ga bom«. Pretepsi nedolžnega zaradi svoje udobnosti. V tem je vsa slabost, rekli bi vsa podlost sodnika Pilata. Nedolžnega, pravičnega obsoditi, da ga pretepejo, sam pa se delati, kakor da bi se mu smilil. Slabič, vzgled vseh slabičev.

Pravičnost pa se biča tudi še danes iz istih razlogov kakor pred 1900 leti. V enih srd, strup, sovraštvo, bojazen, da bi zmožnejši dobili vpliv pri ljudstvu, v drugih bojazen, češ kaj bo s položajem, če ne bomo bičali tistih, katere tudi drugi bičajo, četudi po nedolžnem.

In kadar človek površno pregleda današnji svet, mu je, da bi si goltanee iztrgal iz grla in si izruval lase: Milijoni in milijoni ljudi, enakovredni otroci božji, so padli v suženjstvo nekaj tucatov človeških pijavk. Ne božja postava, niti splošna morala, ne zakoni sveta — vse nič ne velja. Ves svet se v prahu valja in se po trebuhu plazi za Mamonom, namesto src pa ima v prsih granitast kamen, namesto ljubezni koščeno pest, namesto zaupanja prevvaro, namesto upanja kismet in užitek od danes

Saj če bi danes stopil Kristus kakor pred 1900 leti na zemljo in hodil z ribiči, prijazno se razgovorjal z grešniki, bi ga zopet bičali iz strahu in bojazni, da bi dobil vpliv med revnimi in zatiranimi.

Pravičnega so bičali in umorili, toda vstal je. Prav iz zavesti, da po trpljenju prihaja vstajenje, bodo razbičani in razžaljeni obhajali praznik Vstajenja, polni vere in odločnosti brez bojazni pred vsemi onimi, ki tepajo Pravico.

A. Lešnik.

Razmejitev in preosnova delavskega zavarovanja

Pred desetimi leti se je vodila v naši državi živa debata o spremembah v delavskem zavarovanju. Sedaj jo zopet pred nami to važno vprašanje. Napredek je v tem, da se razpravlja sedaj skoro samo o preosnovi osrednje uprave zavarovanja (SUZOR). Zahteva se odprava zagrebške centrale za vso državo. V skladu z že izvršeno reorganizacijo države in tej sledečo naj dobi tudi delavsko zavarovanje nove pokrajinske — banovinske osrednje uprave. Za to se zavzemajo vsi proticentralistični činitelji, med katerimi so Hrvatje na prvem mestu. Za odpravo SUZOR-a se vnamajo tudi delodajalski krogi, ti seveda s svojega interesnega stališča. Nad slabšimi zavarovalnimi edinicami nameravajo izvajati močnejši vpliv kot pa ga morejo sedaj.

Mi gledamo na to vprašanje s stališča slovenskega delavstva. Zato je za nas prvo njegova stvarna korist. Poudariti pa je treba seveda, da že načelo samo pravi, da je organizacija katere koli panoge tem boljša, čim več imajo nanjo vpliva tisti, ki jim je ustanova namenjena, kakor tudi, da je centralizem škodljiv, posebno še, če je slabo izvajana. Ker nismo od danes, smo povedali svojo besedo glede preosnove zavarovalne uprave že pred desetimi leti. Če se ne bi takrat vse nenadoma zaobrnilo v centralistično smer, bi bilo že takrat vse rešeno pod ministromanjem dr. Gosarja. Tako pa moremo samo podčrtati naše takratno stališče za ugotovitvijo, da nam je dal čas prav.

Pri dosedanem centralizmu je v delavskem zavarovanju SUZOR vse; okrožni uradi so bolj ali manj samo izvrševalci njegove volje. Zato morajo OUZD-i z boljšim gospodarstvom stalno sanirati OUZD-e s primanjkljaji. Po 20 letih obstoja zavarovanja v južnih krajih države lahko zahtevamo, da so tamkajšnji OUZD-i sami vzdržujejo. Za mnogo vrst dela so naloženi zapiski in evidence pri SUZOR-u in OUZD-ih, nastavljene morajo biti razumljivo tudi dvojne moči.

Centralizem je torej ustvaril prevelik nameščenski aparat. Gospodarski strokovnjaki očitajo poleg tega SUZOR-u tudi slabo gospodarstvo z delavskim denarjem.

Zato je bilo in je naše stališče, da se ustanovi za vsako področje, pri nas torej za Slovenijo, samoupravna delavska zavarovalnica, pod katero naj spadajo dosedanji zavarovanci TBPE, OUZD-a, bratovskih skladnic in železniškega sklada itd., ki naj izvajajo zavarovanje na svoj račun in svoj riziko ter odpravi obstoječo razcepjenost zavarovanja. Taka splošna zavarovalnica bi bila močan zavarovalni zavod, ki bi se izkazal delavcem nad vse koristnega. V marsikateri stroki pa bi bila s tem odpravljena tudi samovolja delodajalca.

Pri delavski zavarovalnici bi bili torej zavarovani dosedanji člani najrazličnejših bolniških blagaj. Posamezne stroke bi imele dopolnilno zavarovanje, ki bi lahko izplačevala stanu odgovarjajoče višje podpore. Zavarovalnica bi potem izvedla poenostavljenje mezdnih razredov in vsega poslovanja, tako da bi bilo vse jasnejše za delavca in delodajalca. Za pravilno in pametno gospodarstvo bi bil ustanovljen pri zavarovalnici gospodarsko-politični odsek.

SUZOR opravlja sedaj razna manipulativna dela, ki jih ravno tako lahko upravlja OUZD ali samoupravna del. zavarovalnica (uvrščanje obratov v nevarnostne razrede, pregled receptov, likvidacija trajnih rent itd.), če

do jutri in namesto vere v Boga hlasta za trenutnimi in varljivimi užitki.

Neizrečena pa je beda delovnega ljudstva. Dela in gara noč in dan kot črna živina, sadove njegovega dela pa pobirajo drugi. Iz dneva v dan, teden za tednom, leto za letom.

Kako dolgo še? Kdo bi mogel to prerokovati?

Ali eno je gotovo: ideja velikega petka — trpljenja, in ideja velikonočne nedelje — vstajenje je bila, je in bo zmagovita vse dni do konca sveta.

In nihče drugi ne bo prinesel odrešenja današnji smrtno bolni človeški družbi, kot ponižani in razžaljeni, kot trpeče delovno ljudstvo.

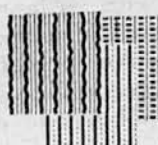
Član in pripadnik našega krščanske socialnega gibanja nikdar in nikoli ne bo dvignil roke, da bi udaril svojega zatiralca. Nikdar in nikoli se ne bo samo zaradi samega sebe pritoževal nad neznosnim trpljenjem in nikdar ne bo žalosten nad svojim težkim položajem. Pač pa bo zbral vse svoje moči in sile in jih bo zastavil v to, da zmaga ideja krščanstva v človeškem družabnem življenju in da bodo v blato poteptani malikovalci zlatega teleta.

In zato se mi veselimo trpljenja. Zakaj prepričani smo in vemo, da bo to zaničevano delovno ljudstvo vstalo, visoko vstalo z velikonočno idejo v svojem srcu, notranje močno in borbeno za zmago resnice in pravice. Velikonočna zmaga Kristusa nad Mamonom je naše poroštvo in v zmago te velike misli bomo mi po svojih skromnih zmožnostih doprinesli svoj delež.

S. Ž.

ne še bolje. Zato preidejo ta dela na avtonomno zavarovalnico. Mesto SUZOR-a naj se ustanovi posebna, vsem trem ali štirim zavarovalnicam skupna ustanova — urad, ki bo izdajal zavarovalnicam navodila, reševal med njimi nastale spore, jih nadzoroval, vodil posebne statistike in sestavljal računsko osnove za zavarovalno tehnične bilance.

Tak skupen organ je gotovo potreben, da opravlja navedena kvalificirana dela in usmerja celotno delavsko zavarovanje po enotnem vidiku, ker je tudi država skupna. Ne samo slovenski, temveč tudi hrvaški ali srbski delavec bo moral iskati delo izven svoje ožje domovine. To bo storil še raje, ko bodo vsi spori poravnani. V njegovem interesu bo, da ne izgubi pridobljenih pravic iz zavarovanja, ko prestopi mejo domače banovine. Sodelovanje zavarovalnic v skupnem organu ostane torej potrebno. Zato se nam zdi zgrešeno, če kdo to prezre in si zamišlja razmejitev delavskega zavarovanja na ta način, da recimo za Slovenijo pusti vse kot je in hoče dati dosedanjsima bolniškima blagajnama samo nov SUZOR za področje Slovenije. To bi se reklo presajati centralizem, dvojno poslovanje in ves birokratizem na domača tla. Tega delavstvu ni treba. V interesu našega delavstva je poenostavljenost zavarovanja, ki naj bo samoupravno in čim cenejše. Pri preosnovah tako važne ustanove kot je delavsko zavarovanje, pa je treba poslušati — delavstvo in njegove želje ter zahteve.

Se priporočam za nakup *spomladanskega manufakturnega, konfekcijskega, galanterijskega blaga, perila, nogavic kakor tudi vseh potrebnih za krojače in šivilje*

PETER GOBEC, preje I. KROŠELJ
LJUBLJANA, ŠMARTINSKA CESTA ŠT. 15

Kaj so pisali časopisi o Jož. Gostinčarju

Glasilo slovaških krščanskih strokovničarjev »Slovensky robotnik«, ki ga urejuje naš znanec in prijatelj, strokovni tajnik in poslanec slovaškega parlamenta, Jano Mora, je objavil v svoji 11. številki članek ob osemdesetletnici staroste tovariša Jožeta Gostinčarja, ki ga prinašamo v prevodu.

Slovensko krščansko delavstvo, ki je organizirano v Jugoslovanski strokovni zvezi, slavi 16. marca tega leta svoj veliki praznik. Njegov starosta, bivši minister Jože Gostinčar bo ta dan slavil svojo osemdesetletnico.

V svojem življenju je Jože Gostinčar posvetil celih 45 let krščansko socialističnemu gibanju. Rodil se je 16. marca 1860 v Beričevem nad Savo. V mladosti je bil tekstilni delavec, a kmalu je postal sodelavec voditelja Slovencev pokojnega dr. J. Ev. Kreka. V prvi vladi svobodne Jugoslavije je bil minister za socialno politiko in po njegovi zasluzi je bil uzakonjen osemurni delavnik. Danes belolasi starček, ki je še vedno pri kolikor toliko dobrem zdravju, biva v Vižmarjih pri Ljubljani v svojem skromnem domu, od koder sledi delu in življenju krščansko socialističnega gibanja ne le v Jugoslaviji, temveč po vsem svetu. V lanskem maju ga je ob priliki običnega zbora JSZ obiskal tudi naš strokovni tajnik Jano Mora. Veterani strokovničarjev se je pri njem živo zanimal o stanju našega slovaškega delavskega gibanja. Jože Gostinčar kljub svoji visoki starosti ne počiva. Ni ga pomembnejšega zbora JSZ, ki bi se ga ne udeležil, glasilo JSZ »Delavska pravica« pa skoraj v vsaki številki prinaša kakšen njegov članek. Krščanski strokovničar Jože Gostinčar je do konca izpolnil dan svojega življenja z delom kot veren čuvar dediščine velikega dr. J. Ev. Kreka, pa četudi so na Slovenskem organizirali nekateri proti njej drugo krščansko strokovno organizacijo. Za smotno življenje in delo slovenskega delavstva bi bilo najlepše, da bi se skoraj združilo vse slovensko krščansko delavstvo pod zastavo preizkušene »Jugoslovanske strokovne zveze«.

Starosti krščanskega strokovnega gibanja Jožetu Gostinčarju iskreno čestitamo!

»SLOVENIJA« se je Gostinčarja spomnila takole:

»80 letnica Jožeta Gostinčarja. Dne 16. marca t. l. praznuje 80 letnico rojstva bivši poslanec in minister g. Jože Gostinčar. Že latinski pregovor zatrjuje, da časti izpreminjajo značaj. Čim šibkejši je značaj, tem večja je seveda sprememba. O Gostinčarju pa lahko rečemo, da ga sorazmerno visoki življenjski uspehi niso prav nič spremenili. Ostal je skozi in skozi tako dosleden demokrat, da bi se lahko najrazličnejši demokratje pri njem učili, ostal je tudi odkrit in preprost, kakor je bil takrat, ko je začel svojo politično pot. Ko je nehal biti politik, je ostal strokovničar, ki še danes živi s svojo Jugoslovansko strokovno zvezo neločljivo življenje in redno piše članke v delavsko glasilo »Delavska pravica«.

Kdor ga obišče v njegovi delavski hišici v Vižmarjih, ne ve, ali bi se bolj čudil njegovemu humorju, na katerem ni sledu o kaki starčevski betežnosti, ali bolj njegovi točni poučenosti o razvoju strokovnega gibanja, ali bolj njegovi pravilni presoji političnega položaja. Tako postane človeku razumljivo, zakaj njegovi organizirani delavci gledajo nanj s tako ljubeznijo in spoštovanjem kot na zgled pravega slovenskega človeka, ki gleda na slovenstvo stvarno in ki mu slovenstvo in težave slovenskega delavskega ljudstva niso prazna beseda.

»SLOVENECE« je priobčil 17. t. m. tole notico:

»Osemdesetletnico je čil in zdrav praznoval včeraj bivši minister gospod Jože Gostinčar. K čestitkam in k lepemu življenjskemu jubileju k lepemu življenjskemu jubileju pridružujemo željo, da bi ga Bog

Proslava 80letnice J. Gostinčarja

Govor tov. Jožeta Gostinčarja na proslavi 16. marca

Na tistem smo se pripravili, da počastimo našega starosta Jožeta Gostinčarja ob 80 letnici. To je bila naša družinska slovesnost, skromen izraz naše ljubezni in zahvala našemu prvaku, ki je vse življenje posvetil našemu gibanju in delu za delavstvo.

V soboto, 16. t. m. zvečer smo se zbrali v Vižmarjih številni zastopniki krščansko-socialističnega delavstva. Naš pevski zbor z Javornika je zapel Gostinčarju podoknico, nato mu je čestital predsednik Srečko Žumer, za njim pa so mu izročile šopke nagljev mala 4-letna Majdica za JSZ, ga. Uršula Katauer za Poselsko zvezo, odbornice JSZ iz tovarne »Štore« v narodnih mošah za šentviško delavstvo in zastopnice KDM za mladino. Tov. Jože se je zahvalil za našo počastitev, nato pa so pevci spet zapeli.

Za to počastitvijo na Gostinčarjevem domu smo s slavlencem odšli v št. Vid, kjer smo pripravili v dvoranici gostilne Mrežar pristrčen družaben večer. Udeležba na tem večeru je bila mnogo večja, kot smo pričakovali, zato je bila ne samo dvoranica, ampak cela gostilna nabita z Gostinčarjevimi častilci.

Večer so oživljali spet javorjniški pevci z lepo slovensko pesmijo. Čeprav smo bili zbrani iz vseh krajev Slovenije, smo se vendar vsi čutili kot ena družina, ki se je zbrala okrog svojega očeta Jožeta Gostinčarja. V prijetnem družinskem občutju nam je prehitro minil lepi večer.

Naš predsednik Srečko Žumer je znova čestital Jožetu Gostinčarju k njegovemu jubileju in orisal vse njegovo požrtvovalno delo, nato pa mu izročil dar JSZ, mapo s posvetilom in slavnostno številko »Delavske pravice«. Za Žumrom so se oglašali še mnogi zastopniki našega delavstva, tako Joško Rozman, ki je čestital v imenu krščanske delavske mladine, Martin Kores v imenu štajerskega delavstva, Lojze Pukšič v imenu kovinarjev, Lojze Ustar za rudarje, Lojze Hartman za nameščence, Ivan Pavšič za papirničarje itd. Jeseničani so izročili Gostinčarju spominsko sliko s podobami Gostinčarja in funkcionarjev centrale in krajevne skupine JSZ na Jesenicah.

Nato se je dvignil naš slavljenec in nam z moško odločnostjo pokazal pot k nadaljnjemu delu in po njem k zmagi. Prehitro nam je minil ta lepi večer, ko smo slavili 80 letnico Jožeta Gostinčarja.

ohranil še dolga leta srečnega in zadovoljnega.«

Tako se je »Slovenec« oddolžil enemu izmed najvidnejših pred- in povojnih katoliških javnih delavcev, bivšemu poslancu in ministru SLS, odličnemu katoličanu in svojemu nekdanjemu izdajatelju in odgovornemu uredniku. Za njega je bil prav ta dan mnogo važnejši jubilej nekega brivskega mojstra, ki ima prav za prav glavno zaslugo, da je že toliko in toliko let naročnik »Slovenca«. Krščanski socialisti tega ne bomo pozabili, ampak bomo skrbeli za primerno povračilo. — »SLOVENSKI DOM« se pa Gostinčarja, razumljivo, ni prav nič spomnil.

»JUTRO« je prineslo 17. t. m. tale zapis:

»Jože Gostinčar — osemdesetletnik. Včeraj, v soboto, je slavil 80 letnico rojstva bivši poslanec in minister ter dolgoletni član v vodstvu nekdanje SLS g. Jože Gostinčar. Ime tega moža je neločljivo povezano z zgodovino in borbami katoliškega pokreta, organiziranega v JSZ. Z ju-

Ne bo dolgo in morda bo kdo izmed vas dočakal boljše in lepše čase, dočakal to, kakor se je zgodilo pred dva tisoč leti, ko si je Mojster postavil nalogo, da dá svetu drugo lice, drug značaj. Dvanajst jih je sprejel, samo dvanajst jih je izbral, da dovršijo njegovo nalogo. Dvanajst jih je sprejelo nauk, izvršili so svojo nalogo, zato ker so bili možati. Nauk Mojstra je bil, da se živi življenje v borbi, da se spremeni življenje. Isto lice je potrebno danes, da se dá življenju druga smer, da se da svetu isto lice, kot je bilo potrebno takrat. Saj je Bog že v raji povedal, da boš ob potu svojega obraza jedel svoj kruh in boš stradal, da boš dobil toliko, kolikor zaslužiš z delom. Delo ni zaradi samega sebe, temveč zato, da človek živi. Vendar je preveč življenja usodepolnega, zato je treba tudi duhovnega življenja, treba je živeti ne samo zase, temveč tudi za svojega tovariša.

To nam ravno krščanski socializem prav jasno dokazuje. Kaj je krščanski socializem? To ni ničesar drugega, kakor navodila za poštenje. Če bi delu dali njegovo veljavo, bi ne potrebovali nobene organizacije, nobene borbe. Ker pa tega ni, se delavci moramo boriti tako, kot se je borilo dvanajst ribičev, da so ustvarili krščanstvo in prenovili zemljo s svojimi nazori. Teh dvanajst ribičev naj nam bo za vzgled. Boriti se moramo brez strahu za pravico in resnico, potem bomo prišli na zeleno vejo in bomo želi svoje uspehe. Gre naj nam za načela, da priborimo to, da si človek zagotovi življenje, tako, da bo vredno življenja. Bodimo kjer koli hočemo, delati moramo, delati za svojega bližnjega. Kapital ni nič drugega, kakor človekova sebičnost, zato se moramo boriti proti kapitalu, to je proti človeški sebičnosti. Človek-kapitalist hoče obogateti, to je egoizem, ki je človeku pogubonosni, in tega ne bi smeli ljudje podpirati. Ko bodo ljudje prišli do spoznanja, da je tako delo pogubno zanje, bo zasijalo lepše sonce, bo prišla nova sreča. Zato moramo skrbeti posebno mi krščanski socialisti, biti moramo močni, vztrajni v svoji borbi in nepopustljivi. Skrbeti moramo za blagor celote in blagor svojega bližnjega.

Če pogledamo nekoliko današnje stanje drugje, kakor na primer v Italiji, Nemčiji, Rusiji, vidimo, da ni tako, kakor se vidi na zunaj, življenje je drugačno, če ga pogledamo od blizu. Skuša se marsikaj pokazati v drugačni luči. Zmede, ki so nastale tam, bodo za delavca prinesle marsikaj, nastala bo zanje nova doba. Vprašanje je le v tem, kako si bodo to znali priboriti.

Počastili ste me za toliko in toliko let mojega dela. Jaz za sebe nisem zaslužil tega počaščenja, te zahvale. Smatram, da je to bila moja dolžnost, da delam in sem delal za svojega bližnjega. Delo je dolžnost vsakega človeka. Socialno vprašanje je čisto brez pomena reševati, če ni skupnosti. To vidimo pri nas v Sloveniji, ko je tako velika konkurenca, zato moramo biti složni in delati skupno za blagor delovnega ljudstva.

Ko gledam vse to delo bi vam rad eno položil na srce, in to je: glejmo na mladino! Mladino moramo vzgojiti za sebe, v njo moramo vstaviti svoje upe, ona je naša nada in naš ponos. Mladino moramo navajati k delu, k našim nazorom, k idejam krščanskega socializma. Pri nas starih je to že dovršeno, v mladini moramo zreti vso našo bodočnost in sadovi našega dela se bodo pokazali pri naših mladih. Zatorej, moji dragi tovariši, vas prosim, posvetite svoje delo tudi našim mladim!

Še enkrat se vam najlepše zahvaljujem za vse čestitke, ki sem jih prejel, kakor tudi za vso pozornost, ki mi jo izkazuje, za vso udeležbo in vso čast, ki mi jo izkazuje, kratko: prav za vse srčna hvala.

Zdi se mi, da je bila zame kakor tudi za predsednika največja zahvala, da ste in da postanete krepki v delu in požrtvovalni za svojega bližnjega in posvečate svoje moči bodočnosti naše mladine ter čakate na zmago, ki jo boste po teh potih gotovo dosegli.

bilantom smo bili napredni ljudje marsikatero težko bitko, vendar pa smo gledali vedno v njem moža poštenjaka in dostojnega nasprotnika. Zavoljo svoje moralne nezlomljivosti pa si je g. Gostinčar nakopal nezadovoljstvo onih, s katerimi je skozi desetletja hodil ista pota in se z njimi boril za iste cilje. Ob njegovi 80 letnici mu tudi napredni ljudje želimo še mnogo zdravih let.«

Dne 19. marca pa je »JUTRO« pridalo še tole:

»Pomen Gostinčarjeve osemdesetletnice. Kakor smo že poročali, je v soboto slavil bivši minister Jože Gostinčar svojo 80 letnico. Gostinčarjevo ime je nerazdružno spojeno z razvojem bivše SLS in od dr. Jan. Ev. Kreka ustanovljene krščansko-socialistične delavske organizacije. V dunajskem parlamentu je Jože Gostinčar spadal med najbolj odlične poslance SLS. V Jugoslaviji je isto tako stal v prvih vrstah SLS in bil njen poslanec, leta 1920. tudi njen minister. Ta stranka ima mnogo razlogov, da ostane Jožetu Gostin-

čarju trajno hvaležna. Na njem je poleg tega mogla vedno dokazovati, da vodijo njeno politiko tudi resnično krščanski možje.

Gostinčarjeve zasluge so ostale trajne, a ko je sedaj dosegel 80 letnico svojega življenja, so se vse njegove zasluge razpršile v nič pred dejstvom, da ne pripada JRZ. Počeni s »Slovenecem« je celokupno časopisje JRZ življenjski jubilej Jožeta Gostinčarja zamolčalo in ni besede črhnilo o njem. Ako bi bil g. Gostinčar danes pristaš politične struje, ki jo vodi Kopitarjeva ulica, bi ga »Slovenec« in za njim vsi sorodni listi v sliki in besedi poveljevali in ga svetu predstavljali kot enega največjih živčih Slovencev ter dokazovali, koliko je baš njegovo delo koristilo katoliški politiki in dvignilo veljavo našega rodu. Ker pa g. Gostinčar ne trobi v rog Kopitarjeve ulice, so njegovo ime izbrisali iz spomina ter ga živnega pokopali... Tako je dobila Gostinčarjeva 80 letnica splošen pomen, kot značilna slika morale današnjih dni.«

Kako določiti višino družinskih plač

Krščanski socialni nauk nas uči, da je edino ona delavska plača pravična, ki zadostuje za vzdrževanje delavca samega in njegove družine. Vsak odrasel delavec ima torej strogo pravico, da dobi tako družinsko plačo. To je oni minimum, ki ga mora vsak dobiti. Niti razmere v podjetju niti kakšni drugi družinski oziri ne morejo biti razlog, da mu kdo za dalje časa krati to pravico.

Dasi je ta resnica večkrat čisto jasno izražena v papeških okrožnicah in je končno za zdravo mislečega človeka sama po sebi razumljiva, jih ni malo — tudi med dobrimi katoličani ne — ki začudeno pogledajo ob tej trditvi. Mnogi trdijo, da je izvajanje te osnovne zahteve krščanskega socialnega nauka nemogoče, da bi ugonobilo podjetja. In res so se pojavile v začetku po raznih deželah težave, ko so začeli izvajati to zahtevo. Pokazalo pa se je kmalu, da so težave bolj navidezne kakor hitro je dovolj dobre volje tako pri delavcih kakor podjetnikih.

Prva težava je bilo že vprašanje, kako določiti v kakem kraju višino te družinske plače. Ali naj dobijo vsi delavci brez ozira na družinske razmere družinsko plačo, da morejo pred poroko prištediti kaj za one čase, ko bodo nosili družinska bremena? Z drugimi besedami: ali naj uvedemo absolutne družinske plače za vse odrasle delavce ali ne? In ako uvedemo enake in splošne absolutne družinske plače, koliko članov naj štejemo k »normalni« družini v kakem kraju, kako izračunati stroške za vzdrževanje take »normalne« delavske družine? In končno, ali bo s tem pomagano delavskim družinam. Saj bi oni prav tako dobili družinsko plačo, ki bi ostali neporočeni ali ki ne bi imeli otrok. Ona srednja družinska plača pa bi bila znatno premajhna vsem tistim delavskim družinam, ki imajo večje število otrok. Tako se take splošne absolutne delavske družinske plače nikjer niso obnesle, kjer so jih poskušali uvesti.

Druga rešitev bi bila v tem, da bi izplačevali relativno družinske plače, t. j. vsak družinski oče bi dobil plačo, ki bi odgovarjala številu družine, katero mora vzdrževati. Delavci, ki nimajo družinskih bremen bi dobili osnovno plačo, ki bi zadostovala za dostojno človeško življenje ene osebe. Družinski očetje pa bi dobivali povrh še družinske doklade. Kaj takega more izvesti samo ono podjetje, ki ga upravlja javna oblast. V privatnih podjetjih je trajna izvedba relativnih družinskih plač nemogoča. Kakor hitro bo moral namreč privatni podjetnik družinskemu očetu več plačati kakor delavcu brez otrok, bo nujno ostal družinski oče brez dela. In to tem prej, čim več otrok bo imel. Tako bi se torej končno relativne družinske plače obmile prav proti onim, za katere bi bile uvedene.

Vedno bolj se torej uveljavlja po svetu način izplačevanja družinskih delavskih plač, kakor so ga najprej uvedli katoliški francoski podjetniki. Privatna podjetja plačujejo osnovno plačo vsem delavcem brez ozira na njihova družinska bremena. Vsa podjetja pa so včlanjena v eni izmed takozvanih **izmenjalnih blagajn**, ki potem izplačujejo družinske doklade vsem družinskim očetom, ki so zaposleni v včlanjenih podjetjih. Na vsakega zaposlenega delavca plača torej vsak podjetnik najprej vsakemu delavcu njegovo osnovno plačo in istočasno po nekaj odstotkov te plače izmenjalni blagajni. Tako nosi vsak podjetnik enaka bremena, ako ima mnogo ali nič družinskih očetov. Vsi družinski očetje pa dobivajo družinske doklade, ki odgovarjajo njihovim stvarnim potrebam. Tako so na eni strani zavarovani pred tem, da bi jih podjetja zaradi njihovih otrok odslavljal, in na drugi strani gredo družinske plače res v korist onih, ki nosijo družinska bremena. Seveda ako ni pri podjetnikih toliko dobre volje, da bi se iz lastne iniciative včlanili v takih izmenjalnih blagajnah in tako našli način, kako zadostiti svoji strogi dolžnosti pravičnosti, da namreč na primeren način izplačujejo svojim delavcem družinske plače, potem je edina rešitev v tem, da javna oblast poseže vmes in naloži vsem podjetjem to dolžnost. Kajti, če ni vsaj relativna večina podjetij v kakem kraju včlanjenih v takih izmenjalnih blagajnah za izplačevanje družinskih delavskih plač, je stvar neizvedljiva. Manj socialni in manj vestni podjetniki bi mogli namreč voditi prelahko konkurenco s svo-

jimi bolj vestnimi tovariši, ki bi imeli zaradi teh izmenjalnih blagajn večje proizvodjalne stroške.

Ta način izplačevanja družinskih delavskih plač je bil plod dolgoletne privatne iniciative francoskih in belgijskih katoličanov. Javna oblast je posegla vmes šele takrat, ko se je že dobro obnesel in rodil lepe uspehe za dvig delavskega družinskega življenja. Sam Papež XI. je v svoji socialni okrožnici »Quadragesimo anno« pohvalil to iniciativo. Takole pravi: »Zato se je treba z vsemi močmi prizadevati, da bodo dobivali družinski očetje zadostno plačo in mogli z njo primerno preskrbeti za skupne domače potrebe. Če v sedanjih razmerah to ni vedno mogoče, zahteva socialna pravičnost, da se razmere čimprej tako uredijo, da se bo vsakemu odraslemu delavcu lahko določila takšna plača. Tu je treba pohvaliti vse tiste, ki so modro in koristno zamislili razne načine in poizkusili razna pota, kako bi se plače tako uravnale po družinskih potrebah, da bi se vzviševale plače, če bi se vzviševale potrebe, da bi mogle zadostovati za morebitne izredne potrebe.«

Mimogrede se ustavimo še pri enem vprašanju. Nekateri se vprašujejo ali je to pravično, da za isto delo v podjetju dobi družinski oče svojo osnovno plačo in povrh še družinske doklade, dočim dobiva njegov tovariš brez otrok samo osnovno plačo. Delavec brez otrok tako praktično pomaga vzdrževati otroke onim delavcem, ki nosijo družinska bremena. Ali je delo družinskega očeta več vredno? Saj je korist, ki jo ima podjetje od njega ista kakor od delavca brez otrok. To vprašanje nam kaže, koliko liberalnega kapitalizma je še vedno v naših glavah, tudi katoliških. Kakor da se človeško delo ceni kakor kako navadno blago in ne po osebnosti vrednosti, ki je položena v delo. In popolnoma jasno je, da ima delo družinskega očeta tudi s socialno-gospodarskega stališča večjo vrednost, kakor pa ono delavca, ki nima otrok, tudi če je kvantitativna cenitev koristi tega dela enaka. Družinski oče namreč s svojim delom vzdržuje bodoče delavce. Ti delavci bodo dali v bodoči generaciji vsemu kapitalu plodnost. Ti otroci, ki jih sedaj vzdržuje delavec — družinski oče, bodo vzdrževali v bodoči generaciji

one delavce, ki sedaj nimajo otrok in ki bodo tedaj nujno živeli od del drugih. Vzdrževanje otrok je torej socialna funkcija, ki daje delu družinskega očeta večjo vrednost.

Tako tudi po skoraj vseh državah dobivajo državni uslužbenci družinske doklade. Kako pride javna oblast tega, da vzdržuje otroke svojih uslužbencev? Delo uslužbenca brez otrok je enako vrednosti kakor onega s otroki. S kako pravico uporablja država državni denar za otroke svojih uslužbencev? Zato ker je dolžna plačati socialno funkcijo, ki jo vrši njegov uslužbenec kot družinski oče. Isto velja za vsakega delavca, ki ima otroke. Delo družinskega očeta ima po božji volji toliko vrednost, da more on z zaslužkom poskrbeti zase in za svojo družino. Cenitev vrednosti delavca mora torej izhajati iz osebe, ne pa iz materialnega izdelka ali koristi, ki jo ima podjetje od dela. To velja za minimalno plačo. Sele tedaj, ko je človek prejel za svoje delo ta minimum more podjetje računati koristi, ki jih ima od dela in dodajati k minimalni plači po spretnosti in usposobljenosti delavca.

Dve, tri o Tomažu Novaku

1.

Popravek. V smislu tiskovnega zakona prosim, da prinesete v Vašem cenju listu z ozirom na poročilo v 11. številki z dne 7. marca 1940 »Delavske pravice« na strani 3. pod naslovom »Jesenice« sledeči popravek:

»Ni res, da sem se začel zavzemati za ZZZ zato, ker mislim postati delovodja, za kar sem že vložil prošnjo.

Res pa je: Da sem se začel zavzemati za ZZZ iz drugih razlogov in da nisem vložil prošnje.«

Novak Tomaž

Jesenice, dne 9. marca 1940.

Gornji popravek priobčujemo, spodaj pa navajamo komentar, kakor ga nam je poslala skupina kovinarjev JSZ na Jesenicah. — Dejstvo je, da je Novak Tomaž svoječasno vprašal tov. Noča, kaj misli k temu, če bi on (Novak) vložil prošnjo za delovodjo. Noč mu je odgovoril, da zaradi njega lahko, ker organizaciji je to lahko v korist, če ima na takem mestu svojega sigurnega človeka. Iz tega razgovora je razvidno, da je on to prošnjo tudi vložil. To je eno. Drugo pa je, da je Novak Tomaž en teden pred zadnjimi volitvami sam izjavil v večji družbi, da je tako prošnjo res vložil (priča jo na razpolago). Zato Novaku Tomažu vsi popravki in izjave ne bodo nič pomagali. Delavstvo si je o njem že napravilo sodbo.

2.

Zadeva izključenega Novaka Tomaža je za nas likvidirana, prav tako kot je likvidiran Novak Tomaž. Dejstvo je, da Novak Tomaž ne predstavlja za nas prav nobene izgube! Tomaža iz vsega srca privoščimo zeleni ZZZ in ji k pridobitvi izrekamo svoje iskreno sočutje. Dejstvo je tudi, da pomeni izključitev Novaka Tomaža iz naše organizacije za JSZ samo resnično olajšanje in osvoboditev pri načelnem, nekompromisarskem delu. To se je prepričevalno pokazalo pri volitvah v bratovsko skladnico, kjer smo kljub Tomaževemu saltu mortalu in kljub temu, da je bilo vpisanih za te volitve dosti manj članov v volilni imenik kot pa za volitve obratnih zaupnikov, dobili le 12 glasov manj (vključno Tomaža), kakor pa obratnih volitvah, dočim je ZZZ dobila vključno Tomažu in od njega podpisanim »izjavam« 49 glasov manj.

Debato o Tomažu s tem zaključujemo z ugotovitvijo, da je Tomaž za vprašanje našega obstoja in napredka tako malo pomemben in »izguba« tako malenkostna, da je v bodoče škoda o tej stvari še kakršne koli besede. Reklamo naj si dela za naprej kar sam v »Slovenem delavcu«.

Za odbor Stokovne skupine kovinarjev JSZ, Jesenice: predsednik Šavli Jože, l. r.; tajnik Kavčič Ivan, l. r.

3.

Tovariš urednik!

V nedeljskem »Slovencu« z dne 10. marca 1940 je iz JSZ izključen Novak Tomaž natiskan pod neko izjavo, ki skuša opravičiti njegovo kandidaturo na listi ZZZ za bratovsko

skladnico dne 14. marca 1940 in imenuje tudi moje ime. Iz izjave je razvidno, da je Novak Tomaž skušal dati smrtni udarec strokovni skupini JSZ na Jesenicah potem, ko je več let prikrito deloval za priključitev zavednega delavstva k Jugorasi. Ker je smatral pri volitvah obratnih zaupnikov v februarju 1940, ko je dobila JSZ 441 glasov in ko je on menda še volil listo JSZ, da je nastopil trenutek za uničenje JSZ na Jesenicah, je stopil javno na plan z »grozno« obtožbo:

Lani so se na željo župana Perka s Koroške Bele po mojem posredovanju sestali zastopniki JSZ z zastopniki SMRJ na razgovor zaradi gotovih razjasnitev pri nastopu za zboljšanje plač delavstvu pri KID. Pri tem razgovoru je menda Perko rekel: Če ne bomo strokovno sodelovali, tudi politično ne moremo. Pukšič je pa rekel Novaku, da on, t. j. Novak, ni organizacija.

To so po Tomaž Novakovem mnenju tako strašne izjave, da ga je spreletel mrz in je po 8 mesecih po tem razgovoru prišel k sebi, jadrno pohitel na rešilno zeleno barko in dal napisati izjavo, da je tak razgovor dokaz o sodelovanju JSZ z marksisti. Tomaž Novak, gospod Godina

in gotovo še marsikdo drugi je bil prepričan: sedaj je pa konec JSZ. Takega udarca pa ne more prenesti, čeprav se je tako dolgo upirala grozčemu zelenemu osvojevalcu.

Uspeh volitev v bratovsko skladnico po tem »bombnem« napadu je bil ta, da je ZZZ nazadovala od volitev obratnih zaupnikov v enem mesecu za 10% (49 glasov), JSZ pa s Tomažem Novakom vred za 3% (12 glasov). Tomažu Novaku se bodo sedaj še dolgo sanjale Pukšičeve besede: »Saj Ti nisi organizacija.«

Vendar, najvažnejše in najresnejše pri vsej stvari je tole: Dotična izjava je ovadustvo, denunciacija. Tomaž Novak je dovolj razsoden, da lahko spozna, da je to ovadustvo, ki utegne zelo škodovati delavstvu v današnjih razmerah. Po pojasnitvah, ki jih bodo naši tovariši dobili od drugod, kdo je Novak Tomaž, se ne bodo preveč čudili, da je pri nas na Slovenskem po 20 letih negovanje ovadustva sedaj šele prav vzcvetelo. Ljudi pa, ki se kaj dajo na osebno čast in javno moralo, bo pa tak preračunan napad še utrdil v prizadevanju, da zbrisejo take madeže in napravijo neškodljive vse tovrstne denunciacije.

Dr. Aleš Stanovnik.

Volitve v brat. skladnico v Zagorju

V nedeljo 17. t. m. so bile pri nas volitve delegatov v krajevno bratovsko skladnico. Volilna udeležba je bila bolj šibka. Tako je od 1.096 volilnih upravičencev volilo le 737 ali 67%. Lista Jugoslovanske strokovne zveze je dobila 206 glasov, pri obratnih zaupnikih 196 in za 10 glasov napredovala. Zveza rudarjev je dobila 426 glasov, pri volitvah obratnih zaupnikov 541 in je nazadovala za 115 glasov. Narodna strokovna zveza je dobila 104 glasove, pri zaupniških volitvah 130 in je nazadovala za 26 glasov. Na podlagi tega rezultata je dobila kandidatna lista JSZ 17 delegatov, lista ZRJ 35 delegatov in lista NSZ 9 delegatov z ostankom.

Volilna borba je tedaj za nami. Z uspehom, katerega smo dosegli pri

teh volitvah, smo gotovo lahko zadovoljni, saj smo edina skupina, ki je ne samo ohranila svoje pozicije, marveč celo napredovala, ko sta obe ostali skupini občutno nazadovali.

Vsem tovarišem, ki so se kakor kolji žrtvovali za volitve obratnih zaupnikov ali za bratovsko skladnico, se odbor skupine najlepše zahvaljuje. Prav tako pa tudi vsemu članstvu, ki je razumelo naš poziv za volitve in pokazalo svojo delavsko zavednost, ter šlo odločno na volitve. Članstvo, kakor funkcionarje pa prosimo, da se tudi za bodoče tako aktivno zanima za vse vprašanja, ki se tičejo naše boljše bodočnosti. Predvsem je potrebno, da se tudi v bodoče redno udeležujejo članskih sestankov.

Nova knjigovoznica

kartonažna in galanterijska delavnica
Ljubljana, Gosposvetska cesta št. 13

TELEFON 36-76

se priporoča za vezavo vsakovrstnih knjig, brošur, poslovnih knjig itd. Izdelujemo vse vrste koledarjev ter vsa v stroko spadajoča dela. Skrbna izvršitev, cene solidne.

Iz centrale!

Nekatere krajevne skupine nam še niso sporočile novo izvoljenih odborov. Ker je potrebno tako za centralo kot za oblast, da dobi čimprej te podatke, prosimo, da skupine, katere to še niso uredile, takoj pošljejo nam v centralo

in pristojni oblasti. Tajniki! Ne ovi rajte dela. Prosimo!

Gradbenim in opekarskim skupinam smo te dni poslali potrebna navodila, zaradi volitev obratnih zaupnikov. Za deva vzemite takoj v roke

Po naših krajih

Medvode

Naši plavi se kar ne morejo sprijazniti z izidom volitev obratnih zaupnikov v papirnici Goričane dne 1. marca. V predzadnji številki »Nove pravde« so napisali, kako sijajno je zamagala NSZ. Prav za prav bi poročilo o zmagi morali objaviti mi, ki smo od zadnjih volitev napredovali za pet glasov in dobili enega zaupnika več. Plavi so pa nazadovali za štiri glasove in izgubili enega zaupnika. Mi pa te stvari na ljubo sonika. Žitju med delavskimi organizacijami nismo marali objavljati drugače, kakor da smo izzvani. Da pa so člani ZZD toliko načelno dosledni, da ne čujejo voliti zaupnikov, ki pripadajo organizaciji, ki ne sloni na krščanskih načelih in da kljub velikemu prigrvarjanju plavih, nam bolj zaupajo kakor pa plavim, je pa njihova stvar. Torej g. dopisnik, naše volitve so taka reč, da prinesejo zmago enkrat enemu, drugič drugemu. Zaenkrat je pač tako, da imajo v Goričanah beli 3, plavi 2 in rdeči 1 zaupnika.

Preserje-Jarše

Naša skupina je imela v nedeljo 17. marca strokovni sestanek, ki je bil prav dobro obiskan. Na sestanku je bil obravnavan položaj delavstva v obratu Stare. Tovariš predsednik je poudarjal v svojem govoru, kako potrebno je, da je delavstvo složno. Delavski položaj je vedno težak. V sedanjem času, ko draginja stalno raste, je še težavnejši. Vse, kar delavstvo potrebuje, mora dražje plačevati. Od kod vzeti denar? Naravno je, da bo moralo zahtevati za svoje delo večjo odškodnino. Taka vprašanja pa more reševati le delavska strokovna organizacija. Zaradi tega je potrebno, da goji članstvo še bolj smisel za skupnost in da to skupnost tudi podpira in z njo sodeluje. Zastopnik centrale je dokazoval v svojih izjavah, da se more delavstvo udejstvovati v tovarni in izven nje kot delavski stan le po svobodni in neodvisni delavski strokovni organizaciji. Zaradi tega bi moral biti vsak delavec organiziran, in sicer v neodvisnih organizacijah. Izgubiti pa se mora takih delavskih organizacij, ki so navidezno delavske, dejansko so poklicane v življenje in vzdrževane od meščanstva. Take organizacije niso v korist in v službi delavstva, ampak v službi meščanstva. Na sestanku se je obravnavala tudi misel, da bi se napravil za delavstvo kamniškega okraja enodnevni strokovni tečaj. Napravljen je bil tudi sklep, da napravi JSZ pri podjetju predlog za zvišanje plač.

Brdo-Vič

V nedeljo 10. marca popoldne se je vršil v prostorih gostilne Margon na Brdu občni zbor naše skupine opekarkega delavstva Brdo. Kot zastopnik centrale je prišel tovariš Borc Mavricij, ki je v zelo lepem govoru očitno delo JSZ za izboljšanje položaja delavstva. Njegovo poročilo so navzoči vzeli z velikim zadovoljstvom na znanje. Prav tako je bil izredno zanimiv govor zastopnika KDM, ki je poudarjal, kolike važnosti je za delavstvo delavska kulturna organizacija. Po poročilih odbornikov, ki so podali pregled dela krajevne skupine za preteklo poslovno leto, je bil izvoljen novi odbor, in sicer: predsednik Snój Silvester, podpredsednik Sodnikar J., tajnik Skof Franc, blagajnik Acceto Stanko, gospodar Bizjan Franc, nadzorstvo: Trček Franc, Setnikar Avg., Dolenc Franc. Poleg tega smo 25. februarja izvedli tudi volitve delavskih obratnih zaupnikov za leto 1940. Predložena je bila samo kandidatna lista JSZ in so bili izvoljeni kot zaupniki naslednji tovariši: Setnikar Fr., Turk Janez, Dolenc Andrej in Sojer Terezija.

Tržič

V nedeljo 31. marca bo ob 4 dopoldne v prostorih gostilne Ljubelj v Tržiču redni letni občni zbor strokovne skupine delavstva JSZ v Tržiču. Dnevni red običajen. Vse tovariše, člane skupine, vabimo, da se občnega zbora polnoštevilno udeležijo.

Otiški vrh

V nedeljo 10. marca se je za našo strokovno skupino tekstilnega delavstva vršil redni mesečni sestanek, katere imamo namen v bodoče prirejati vsak mesec. Sestanka se je udeležil strokovni tajnik tov. Pestotnik iz Ma-

ribora. Sklep zadnjega občnega zbora je bil, da ekspozitura JSZ v Mariboru pošlje podjetju Ornik & Mitrovič opozorilo, naj delavstvu izplača 25 par draginjske doklade, ker je to sklep delodajalcev tekstilne stroke za dravsko banovino. Ekspozitura JSZ kot predstavnicca zaposlenega delavstva je to storila z vlogo od 28. februarja t. l. Na to vlogo je podjetje Ornik & Mitrovič odgovorilo, da je izboljšanje delavskih plač že izvedlo, toda samo tistim delavcem, ki so najslabše plačani. V dopisu podjetje tudi navaja, da svoje delavce plačuje bolje kakor druga podjetja tekstilne stroke. Dopis je bil delavcem na nedeljskem sestanku prebran. Tajnik Pestotnik nam je do podrobnosti razčlenil odgovor podjetja ter nam tudi v svojem nadaljnjem izjavljanju nakazal, kakšno naj bo delo odbora in delavstva, da bo v takih primerih delavstvo lahko dokazalo neresnico takih in podobnih izgovorov, katerih se delodajalci vedno poslužujejo. Ti ljudje računajo z nevednostjo delavstva, ki se za svojo produkcijo, ki jo vsak dan naredi poleg strojev, ne zanima. Delavstvo si v svoji poštenosti misli, da je dovolj, da gre na delo in z dela, kakor mu to določa delovni red, postavljen od podjetja. Ni zadosti, da je delavstvo samo organizirano. Delavstvo mora pri vseh akcijah, ki se tičejo delovnega in plačilnega razmerja v podjetju, v celoti sodelovati. Mora se zanimati, kakšne so akordne postavke in na kakšni bazi so izračunane. Zato je nujno, da delavstvo vedno vodi račun o svoji lastni produkciji. Tudi delavstvo ne sme misliti, da pride izboljšanje v teku nekaj mesecev. Treba se je le ozreti na delavstvo po nekaterih tovarnah, ki je organizirano že dolgo vrsto let, pa še danes vrši borbo za izboljšanje svojega položaja. Kar je delavstvo v desetletju zamudilo, se ne more popraviti v nekaj mesecih. Treba je poštenosti in vztrajnosti in šele potem se lahko pričakujejo uspehi. Zato so tu strokovne organizacije, ki delavstvo vzgajajo za prave strokovničarje. Tisto vedno zabavljajo, da organizacija nič ne stori, mora odpasti, ker organizacija so delavci sami. Ker podjetje noče pristati na izboljšanje plač, se s tem pričena mezdna borba. Potrebno je, da se delavstvo na to borbo dobro pripravi, če hoče, da bo doseglo uspehe sebi v korist. Na sestanku se je po izvajanju strokovnega tajnika sklenilo, da delavstvo ugotovi svoje akordne postavke. V mnogih primerih podjetje niti ne izplačuje desetodstotnega povišanja, ampak samo 7,5 odstotno. Vse delavstvo opozarjamo, da je zadnji čas, da se začne s pozitivnim delom. Sila razmer vas bo vse tiste, ki še ne smatrate potrebo strokovne organizacije za nujno, prignala do spoznanja, da je potreba delavske skupnosti res nujna. Vsi drugi pa na delo, da bo naš prihodnji sestanek, ki se bo vršil 14. aprila, še bolj obiskan.

Kranj

Članstvu splošne, tekstilne in gradbene skupine sporočamo, kakor tudi KDM, da se vrši proslava sv. Jožefa letos izjemno na Belo nedeljo, to je 31. marca ob 9 dopoldne v dvorani hotela »Stara pošta«. Glavni govor bo imel Jožko Jurač o idejnih smernicah Jugoslovanske strokovne zveze; kot druga bo govorila mlada delavka Šukelj Anica o trpljenju slovenske krščanske žene in dekleta; tretja bo govorila Zupančič Mimi o potrebi in pomenu krščanske delavske mladine. — Odbori vseh skupin JSZ in KDM žele vsem svojim članom, članicam, inšerentom in prijateljem vesele velikonočne praznike. Članstvo opozarjamo na naše inserate ter vas prosimo, da kupujete in obiskujete samo tiste tvrdke in obrtnike, ki v našem listu oglašujejo.

Celje

Vsem skupinam naše JSZ sporočamo, da se bodo prvo soboto po veliki noči začele uradne ure, ki bodo vsako soboto od 9. ure do 1. ure popoldne in od 3. ure popoldne do 7. ure zvečer. Vsakokrat bo prišel zastopnik centrale in se bo ta nahajal v prostorih JSZ v Delavski zbornici v Razlagovi ulici.

POCENI IN DOBRO

kupite manufakturo, konfekcijo, damsko in moško perilo pri

KOLBEZEN FRANC, CELJE

Tovariši iz Celja in vseh okoliških skupin se bodo lahko v vseh organizacijskih zadevah obračali na njega in jim bo ta dajal potrebne strokovne nasvete. Na ta način bo spopolnjeno delo naše JSZ in omogočeno delavstvu priti v boljši stik z organizacijo, ki je tako potreben. Do sedaj ni bilo nikogar, ki bi bil čez dan na razpolago in so naši člani dostikrat primorani v vseh zadevah in tudi iz drugih skupin obračati se na funkcionarje celjske skupine, ki so pa seveda po ves dan v službi. Ta vrzel je sedaj odpravljena in pozivamo vse članstvo, celjsko in drugih skupin, da se pridno v vseh strokovnih zadevah oglašajo v gori omenjenih uradnih urah v našem prostoru. Potrebne intervencije pa bo zastopnik centrale izvrševal dan prej ali potem v ponedeljek.

Jesenice

Rezultati volitev v Krajevno bratovsko skladnico na Jesenicah so bili naslednji: Lista št. 1 (JSZ) 429 glasov, lista št. 2 (ZZD) 482 glasov, lista št. 3 (SMRJ) 1321 glasov in lista št. 4 (NSZ) 626 glasov. — V volitve smo šli mi s trdnim prepričanjem v naš uspeh. In to prepričanje so nam rezultati v polni meri potrdili. Dosegli smo uspeh, ki bo dal marsikomu od nasprotnih organizacij misliti. Dokazali smo zopet, da na naše ljudi vedno in povsod z vso gotovostjo lahko računamo, kar pri ostalih organizacijah ne morejo reči. Pri teh volitvah je bilo 541 (16%) manj odanih glasov kot pa pred mesecem pri zaupniških volitvah. Kljub temu smo mi svoje glasove dobili, padli smo samo za 12 (3%) glasov, medtem ko so zeleni padli za 49 (10%) glasov, plavi za 172 (22%) glasov ter rdeči za 308 (20%) glasov. To se pravi, da smo mi porasli za 13%, čeprav so nam nasprotniki napovedovali ogromen padeč. To naj jim bo opomin, da morajo z nami resno računati in naj ne merijo moralo naših članov po kopitu tistega, ki ga izključimo iz članstva, ker ni vreden, da se nahaja v naši sredi. Nam pa naj bo ta uspeh v spodbudo za še bolj intenzivno delo v korist vsega delavstva in s tem tudi naše organizacije. Potem smo lahko prepričani, da bodo bodoče volitve pokazale ponoven porast JSZ na Jesenicah.

Sedaj pa še v kratkem o draginjskih dokladah. Kakor smo že poročali, se ta zadeva vleče še od lanskega decembra. Pošiljali so se tozadevne vloge od strani organizacij na podjetje, od tam so prihajali odgovori; do razprave pa je prišlo šele 6. t. m. Na tej razpravi je podjetje izjavilo, da zahtevanih doklad ne da, ker da so se naše plače zvišale za več odstotkov kot pa se je zvišala draginja. Ker pa delavstvo tega ne občuti, pač pa ravno nasprotno, bodo organizacije pač morale ponovno stopiti v borbo in ne odnehati prej, dokler ne dosežemo resničnega zboljšanja naših plač. Borba bo ostra, to vemo, toda zmagati moramo.

Kamnik

V nedeljo 17. t. m. je bil naš prapor prvič ovit z žalnim trakom. Na njegovi zadnji poti smo spremili tovariša Borina Janeza. Bil je zvest član naše JSZ od ustanovitve do njegove smrti. Nakopal si je zahrbtno bolezen pri nezdravem delu v tovarni, tako da se lahko reče, da je bil žrtev svojega dela, kakor se je izrazil tov. Stare, ko se je ob odprtem grobu v imenu JSZ z ginljivimi besedami poslovil od njega. Zapušča ženo in štiri mesece staro hčerko. Naj v miru počiva! Ostalim pa naše iskreno sočutje.

V zadnjem »Cerkvenem vestniku« smo čitali lep članek, ki ga v celoti priobčujemo: »Sedma božja zapoved nam prepoveduje ne le vzeti kar ni našega, ampak tudi ukazuje vrniti najdeno tujo lastnino oziroma vsaj skušati najti lastnika. Najditelju v tem slučaju pripade 10% najdnine, če pa lastnika ni mogoče dognati, je najdena stvar njegova. To omenjamo zato, ker se v zadnjem času večkrat zglase ljudje, ki so izgubili znatne vsote, naj bi s prižnice oglašili s pozivom, da najditelj izgubljeno stvar prinese v župni urad. Mi jim odgovarjamo, da bi bilo tako oznanilo nepotrebno. Komur sedma božja zapoved, ki jo je dovolj glasno Bog oznanil za vse čase na Sinajski gori, ne vzbudi vesti, tega tudi tako oznanjevanje s prižnice ne bo pripravilo do tega spoznanja, kaj je njegova dolž-

nost.« Ker smo prepričani, da vsi pravi krščanski župljani čitajo »Cerkveni vestnik« in se po njem ravnaajo, upamo, da bo tudi nam vrnjeno 17 knjig in 6 šah-iger, kar je vse bilo »najdeno« v knjižnici društva »Kamnik«. Pravega lastnika ne bo treba šele iskati, ker so bile knjige zaznamovane z žigom: Strokovna skupina kovinarjev JSZ Kamnik. Upamo, da bo ta opomin zadostoval.

Huda jama

Na Govcah v župniji Sv. Jedert nad Laškimi je umrla v 79. letu starosti Kurnikova mati. Bila je zelo gostoljubna, zlasti revežem je rada dajala. Našim tovarišem je znana s taborov. Bog ji bodi plačnik.

V Hudi jami smo za volitve v bratovsko skladnico pristali na kompromis. V soboto 16. marca je bila že izredna skupščina. Izvolili smo v upravni odbor iz Hude jame sporazumno dva od naše skupine JSZ, to je tov. Diaccia in Starca ter enega od Zveze rudarjev. V nadzorni odbor pa je izvoljen tovariš Lešnik, za Pečovnik pa sta v upravnem odboru dva zastopnika Zveze rudarjev ter eden v nadzornem odboru. Predsednik upravnega odbora je g. ravnatelj Klac, podpredsednik pa tov. Diacci. Za delegata na glavno skupščino je izvoljen za Hudo jamo tov. Diacci, za Pečovnik pa zastopnik Zveze rudarjev. Pripominjamo, da spada rudnik Pečovnik pri Celju k tukajšnji bratovski skladnici.

Iz Hude jame se premeščajo rudarji v Kočevje. Pri tukajšnjem rudniku, ki je precej star, je vedno tako, da se stalež dviga in zopet pada. Neki starejši upokojenec je pravil, da je petkrat šel iz Hude jame, pa samo enkrat prostovoljno v Nemčijo, drugekrat pa je bil premeščen. Po vojni je bilo preseljevanje oziroma odpusti leta 1924., 1932 in 1933. Sedaj je zopet ista. Po načrtu, ki ga je TPD naredila, bo menda ostal stalež 280 delavcev. Mnogi zaradi nesigurnosti tukajšnjega rudnika kar radi gredo drugam. V Kočevje pa jim je le nerodno, ker je daleč. Mnogi so namreč navezani na svoje hišice.

Pri konstituiranju obratnih zaupnikov je bil za preds. izvoljen tov. Diacci.

V Pečovniku so volili pet zaupnikov. Zveza rudarjev je dobila enega, Narodna strokovna zveza enega, tri pa neorganizirani. Mi tam nimamo svoje skupine. Rudnik se bo še razširil oziroma zvišal število delavstva.

Trbovlje

Vsak naj vedri pod svojo marelo. Pri pobiranju podpisov kot predlagateljev za volitve v bratovsko skladnico smo opazili, da so nekateri člani ZZD iskali na račun liste Jugoslovanske strokovne zveze, skupine Trbovlje, podpise. Izjavljali so, da pobirajo podpise za listo, na kateri bo kandidiral Križnik, ali pa da gremo v kompromis. Da se temu neoljalnemu početju napravi konec, smo primorani pojasniti, kako je z zadevo. Kakor zadnjič za obratne volitve, tako tudi sedaj se postavlja samostojna lista JSZ z nosilcem Križnikom. Glasovnico ima bele barve. ZZD ali Jugoras pa ima zeleno glasovnico. Vsak, kateremu je bilo drugače povedano pri zbiranju kandidatov ali podpisov, je bil prevaran. Povedati pa moramo tem gospodom od Združenih, naj agitirajo kar na svoj račun, JSZ pa naj puste pri miru, kakor jih ona prav lahko pusti. Končno bi jim svetovali več logike v agitaciji, da še onega ne zgube, kar so dobili pri obratnih volitvah. Tisti pa, ki so bili tako krivo informirani, naj volijo listo JSZ, katera ima belo glasovnico in katere nosilec je Križnik. Ta lista je edina brez kompromisov, vse druge se pa vežejo, kakor jim pač nese, samo da dobe glasove.

Clanski sestanek skupine bo v sredo 27. t. m. ob 5 pop. v tajništvu. Članstvo naj se ga polnoštevilno udeležijo.

Delavska PRAVICA
GLASILO KRŠČANSKEGA DELOVNEGA LJUDSTVA

Izhaja vsak četrtek popoldne, v primeru praznika dan prej. — Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Miklošičeva cesta 22-I. — Oglasi, reklamacije in naročnina na upravo, Miklošičeva 22-I. Oglasi po ceniku. — Telefon šte. 4948. Številka pošt. čekovnega računa 14.900.

Posamezna številka 1 din. Naročnina: za 1 mesec 4 din, za četrt leta 10 din, za pol leta 20 din, za vse leto 40 din. Zamešljeno mesečno 7 din, letno 70 din.

Urejuje in odgovarja Rozman Joško v Ljubljani. Izdaja za konzorcij »Delavske pravice« Srečko Zamer, Ljubljana. Tiska Zadržna tiskarna r. z. o. z. v Ljubljani, Tyrševa c. 17 (Maks Blejce)

Zapiski

»ZZD je danes nesporno edina strokovna organizacija slovenskega katoliškega delavstva« je ugotovil neki gospod v pismu, poslanem občnemu zboru ZZD. Razumemo, da je to za tega gospoda nesporno — ni pa nesporno za večino pravih katoličanov in delavcev, ki gledajo zadevo s samo katoliškega in delavskega stališča, ne pa

s strankarskimi računi. Sicer pa, če pogledamo v bližnjo preteklost, je bilo za te ljudi že marsikaj integralno sporno, pa je čez noč postalo sporno. Zato pa podobnih izjav danes nihče več resno ne upošteva. — Ali morda želite za to eno in drugo dokazov? Odvežite nam jezik, pa vam bomo lahko z njimi zvrhano postregli!

Prežlja so odžagali s predsedniškega mesta ZZD na zadnjem občnem zboru. To delavstvu seveda ne bo prav nič škodovalo.

Cvetke iz volilne borbe. Letak, katerega je izdala Narodna strok. zveza za rudnik v Hrašniku ob priliki volitev obratnih zaupnikov, vsebuje veliko zanimivosti. Najbolj zanimiva je trditve, da je NSZ izvojevala, da se je uredil za volitve obratnih zaupnikov **proporčni sistem**. Radovedni smo, kdaj in kje se je NSZ za ta sistem borila. O tem slišimo prvič iz letaka. Vsaj pisalo in govorilo se o tem ni nikjer nič. Pa tudi na rudarskem glavarstvu razen naše vloge ni bilo nikogar, ki bi stavljal zahtevo po spremembi pravil II. skupine rudarske zadruge in uvedbe **proporčnega volilnega sistema**. Iz vzgojnega pa tudi moralnega stališča take laži gotovo ne vplivajo dobro na delavstvo. Komu pa naj delavec še kaj verjame, ako se vsak poslužuje za dosego svojih ciljev samih laži. Resnica nad vse bi morala veljati posebno za delavske vo-

ditelje. NSZ se tega ne drži. Očividno pozablja na pregovor, da ima laž kratke noge.

MALI OGLASI

POSAMEZNA BESEDA 50 PAR

Ako ste delavci resnično zavedni, potem vlagajte svoje prihranke v **PRVO DELAVSKO HRANILNICO IN POSOJILNICO V LJUBLJANI**.

Tudi delavske organizacije imajo svoj denar pri nas.

LETOS POZORI! »Dürkopp«, »Triumpf«, »Styria«, »Avstrodaimler« in kolesa drugih znamk daje po najnižji ceni na obroke Ciril Kmetič v Dobo 110

Nabirajte oglase za »Pravico«!

SUKNO ODEJE PERILO

KUPITE NAJCENEJE PRI
F. DOBOVIČNIK, CELJE

Veselo veliko noč Vam voščijo

I. delavsko konzumno društvo na Jesenicah

s svojimi poslovalnicami: Sava, Slovenski Javornik, Dobrava in Bled

Okrajna hranilnica na Jesenicah

obrestuje hranilne vloge po 4 in 5%. Izplačuje vse na željo takoj. Uradne ure vsak dan od 3 do 5 popoldne.

Pintar Rozika

modistinja

Jesenice, Gosposvetska c. 24

Mavricij Smolej

urar in juvelir

Jesenice št. 20

FLERIN LUDVIK mesar

Ljubljanska cesta - Domžale

Vesele praznike želi

KORITNIK BERTI

ŠKOFJA LOKA

Kapucinsko predmestje

FRIZER ZA DAME IN GOSPODE

Trajna ondulacija

Vesele praznike želim vsem svojim odjemalcem

čevljar Čadež Joško Škofja Loka

Vesele praznike želim vsem odjemalcem (trgovina z mešanim blagom)

Finžgar Lado, Škofja Loka

— Spodnji trg števil. 37 —

Želim vesele praznike

Bozovičar Pavel

splošno čevljarstvo Škofja Loka

KOŽELJ AVGUST

* TRGOVINA, RODICA *

Vesele velikonočne praznike želi

JANEZ COF MODNO KROJAŠTVO

VIRMAŠE, SV. DUH

podružnica Škofja Loka

Vesele praznike želim cenj. gostom FRIZER

Erznožnik Pavel

ŠKOFJA LOKA — kolodvor

Vesele velikonočne praznike želi in se priporoča RESTAVRACIJA

»KRONA« v Škofji Loki

VINKO HABJAN

zaloga piva

DOMŽALE

Industrijska cesta

LONČAR ŠTEFAN

slušičarna

Kamnik, Glavni trg

J. Šinkovec

lastnik R. Vizovišek

Kamnik - Šutna

Ali že veste, da je na Duplici pri Okornu na novo otvorena brivnica za dame in gospode? Vsem cenj. damam se toplo priporočam in želim vesele velikonočne praznike. Obenem sporočam, da imam najnovejši aparat za trajno kodranje. Cena 50 din. Delavstvu se priporoča za obilen obisk

FRANJO MAUSER

frizer za dame in gospode

DUPLICA — KAMNIK

FRANC STEINER

mesar

*

LJUBJANSKA C. - DOMŽALE

MIMI ŽARGI

trgovina z mešanim blagom — Kamnik

Priporoča se svojim gostom GOSTILNA „PRI LOGARJU“ V ČRNI

Avtob. postaja 10 km od Kamnika Točim pristna vina, pivo in druge pijače

Želim vsem mojim gostom in Jugoslovanski strokovni zvezi vesele velikonočne praznike — A. Sušnik

Vesele praznike želi

KOŠIR IVAN

trgovec

v Črni pri Kamniku

Vesele velikonočne praznike želi

PETEK JOŽE

trgovec

PODSTUDENEC

Vesele velikonočne praznike želi

Ramšak Matevž

GOSTILNIČAR

ČRNA pri Kamniku

Vesele velikonočne praznike želi ter se priporoča

Erjavšek Franc — Stahovica prenočišča, shramba koles

Vsem svojim cenjenim odjemalcem se priporočata

IVAN IN JUSTI JUVAN

SREDNJE GAMELJNE

in želita vsem kupcem vesele velikonočne praznike

Vesele velikonočne praznike želi ter se nadalje priporoča c. odjemalcem

trgovina NOVAK na Brodu

Vesele velikonočne praznike želi

MAJERJEVA gostilna

v Srednjih Gameljnah

Vesele velikonočne praznike želi

Osolnik Janez

GOSTILNIČAR

ČRNA pri Kamniku

Vesele velikonočne praznike želi vsem cenj. odjemalcem ter se še v nadalje priporoča

TOMO SVETINA, trgovec ŠMARTNO pod Šmarno goro

Vesele velikonočne praznike želita in se cenj. odjemalcem priporočata

ZAJC JERNEJ in FRANČIŠKA

MESARIJA

TACEN pod Šmarno goro

Vesele velikonočne praznike želi cenjenim gostom gostilna

Maček Marija

Gameljne

Lekarna Mr. ph. Jože Žabkar

Jesenice, nasproti hotela Triglav (odprta tudi čez opoldan)

Veselo veliko noč Vam voščijo

Vesele velikonočne praznike želi manufaktura in moda
Šentjunc Gabrijel, Celje, Glavni trg št. 4

BERHARD GLOBOČNIK stavbno in umetno ključavničarstvo
CELJE, GOSPOSKA ULICA 8

MESAR
FRANC ABE
Kolodvorska ul. Domžale

TURŠIČ JOŽE
trgovina z mešanim blagom
Ljubljanska cesta - Domžale

IVANKA PORENT TRGOVINA JARŠE

Za obilen obisk se priporoča
špecerijska trgovina
Marija Jezernik
Celje, Glavni trg

JOŽE SENICA
trgovina z mešanim blagom
Ljubljanska cesta. Domžale

ROMANA LOŽAR
trgovina z mešan. blagom
Savska cesta - Domžale

Vesele velikonočne praznike želim vsem cenj. odjemalcem
TURK ŠTEFAN mesar
Celje - Spodnja Hudinja

L. JUNGER
KLOBASIČAR
Celje - Prešernova ul. 8
na drobno, na debelo

Dobro kupite v modni trgovini
Gusti Veačko
Celje, Kralja Petra c. 10

DRAGO GAMS mehanično podjetje
Celje, Prešernova ul. 16

Cenjenemu občinstvu priporočam izdelke suhomesnate robe, klobase vseh vrst, vedno sveže meso

na debelo-
na drobno

nizke cene

URBAN ALBIN mesar in prekajevalec
Celje, Prešernova ul. 11

VACLAV SCHRAMM
Izdelovanje glasbil
CELJE
Kralja Petra c.
Bogata zaloga harmonik svetovnih znamk.
HOHNER in SET TIMIO SOPRANI

Za obisk se vljudno priporoča manufaktura in modna trgovina
ANTON PETEK
Celje, Prešernova ul. 21

Priporočam špecerijsko in delikatesno blago
KARL LOIBNER - CELJE
Delikatese - specerija

Špecerijsko blago vedno sveže pri tvrdki

ANTON FAZARINC CELJE

Kadar pridete v Celje in iščete okrepčila se oglasite v znani delikatesi

Roza Zamparutti
v Žerjavovi ulici
kjer boste najboljše postreženi

FOTO KVAS CELJE Dečkov trg 3

Vljudno se priporoča čevljar
KOS JOSIP - CELJE
Gospodarska ulica 2

Vesele velikonočne praznike vsem našim gostom želita
Anton in Terezija Permozer
CELJE

Pri Potniku OKONINA
trgovina in gostilna
se priporoča lesnim delavcem

Delavci in kmetje zavedajte se, da je z Vašimi prispevki in Vašo pomočjo ustanovljena

DELAVSKO RMEČKA ZADRUGA V ZAGORJU

Prodajalne Zagorje - Čolnišče Vam preskrbijo vse potrebno in vse Vaše odvišne pridelke odkupijo po najvišji dnevni ceni

Delež 20 din - pristopnina 10 din
Pridobivajte članel
Ustvarjajte si bodočnost

Vesele velikonočne praznike želi in se priporoča
FRANC LUKAN KROJAČ
ZG. STRANJE 27, p. Stahovica

Vesele velikonočne praznike želi in se priporoča
Krištofič Maks, krojač
GODIČ ŠTEV. 68, Stahovica

Vesele velikonočne praznike želi vsem odjemalcem in prijateljem
Andrej Prodnik
Stahovica

Tovariš - tovarišica!

Priporočam Ti, da svoje potrebe za pomlad in poletje kriješ pri tvrdki

IVAN MASTNAK

manufaktura, konfekcija in moda

CELJE, KRALJA PETRA CESTA ŠT. 15

Blagoslovljene velikonočne praznike želi svojim članom

Delavsko konzumno društvo

reg. zadruga z omej. zavezo v Nazarjih

Vesele velikonočne praznike želi in se priporoča
PAVLIČ IVAN, trgovina
LOKAVC, RIMSKE TOPLICE

Vesele velikonočne praznike želi in se še nadalje priporoča

TIČAR MARIJA TRGOVINA
SV. MARJETA — Rimske Toplice

Vesele velikonočne praznike želi in se priporoča
BLATNIK MARIJA, gostilna
LOKAVC, RIMSKE TOPLICE

Vesele velikonočne praznike želi in se še nadalje priporoča:

DRAKSLER ZVONKO, trgovina
Sv. Marjeta — Rimske Toplice

Vesele velikonočne praznike želi in se priporoča cenjenim odjemalcem
Bregar Alojzija
trgovina

Gračnica, Rimske toplice

Vesele velikonočne praznike želi in se še nadalje priporoča:

CVIKL VIKTOR, brivec
RIMSKE TOPLICE

Vesele velikonočne praznike želi
MAJCN MARIJA
gostilna
GRAČNICA — RIMSKE TPLICE

Vesele velikonočne praznike Vam želita
AVGUST IN ANI KOS,
Gameljne
ter se še nadalje priporočata

Vesele velikonočne praznike želi vsem gostom in prijateljem
ERJAVŠEK MIHA
STAHOVICA

Vesele velikonočne praznike želi
Humar Alojzij
čevljarstvo
GODIČ ŠTEV. 57, pošta Stahovica

Vesele velikonočne praznike želi trgovina in gostilna
RODE
Stahovica

Vesele velikonočne praznike želi gostilna
REBERNIK Stahovica
Zahtevajte povsod Delavsko pravico

Veselo veliko noč Vam voščijo

Dvokolesa, otroški vozički, šivalni stroji najceneje pri
Bitene Ivan, Kranj (poleg gimnazije)

Vesele velikonočne praznike želi
„GORENJSKA OBLAČILNICA“
Čenčič - Kozelj, Kranj

Nace in Ivanka Kokalj
gostilna — Kranj

Vesele praznike želi cenj. odjemalcem
Anton Tepina, pekarna
Stražišče pri Kranju

Logar & Kalan, Kranj
manufakturna zaloga
Lastnik: Srečko Vidmar

M. Krašovec
kolesa — deli
Kranj — Jesenice

Veselo veliko noč želi gostilna
„PLANINA“
Marta Pollak, Kranj

IVO WENDLING
MODNA TRGOVINA
KRANJ

Vesele velikonočne praznike želi
Zevnik Julij
mehanična delavnica
Stražišče pri Kranju

Gostilna Labore
se priporoča za obilen obisk in
nudi najboljša vina in priznana
jedila. - *Mihael Draksler*

Restavracija pri Peterčku
Vam nudi najfinejša vina ka-
kor tudi odlično hrano po naj-
nižjih cenah. - Priporočata se
Pavel in Anica Koncilja, Kranj

Trgovina in restavracija **Ivo in Ela**
Slavec, Kranj, želi vsem svojim
cenj. gostom in odjemalcem veselo
veliko noč in se priporoča še nadalje

COLNAR — Kranj
šipe, ogledala — trgovina z
mešanim blagom

FRANC ZUPAN
splošno kleparstvo
KRANJ
Jenkova ul. 23

Vse vrste zidne in strešne opeke
naročite pri
IVAN ZABRET
TOVARNA OPEKE
BOBOVK PRI KRANJU

Albin Jazbec
konfekcijska trgovina
Kranj

Največja izbira
moških srajc,
kravat, nogavic
IVAN SAVNIK
KRANJ
Zaloga „Tivar“ oblek

Priporoča se
manufakturna
M. KOHL
K R A N J

Priporoča se **Blaž Rangus**
kraljevi doorni juvelir in dobavitelj
Kranj

Vsem svojim cenjenim
gostom želi vesele praz-
nike restavracija

UNION, KRANJ

Hvala Franc nova zlatarska delavnica
K R A N J

Lekarna
MR. M. RAUCH
Kranj - Mestni trg

Štedilnike
In lončene pečl dobite
najceneje pri
OSELJI VINKO
pečar
Kranj

Inserirajte v Del. pravici!

JULKA PRAPROTNIK trgovina s šivalnimi stroji
Ljubljanska c. Domžale

Priporoča se gostilna in mesarija
A. Mrežar
Št. Vid nad Ljubljano

Vesele velikonočne praznike želi **MIZARSTVO SLOGA** Božič Jože, Kranj - Struževo 44

Nosite Hinko klobuke! Dobijo se samo v Kra-
nju poleg farne cerkve

IVAN ROZINA, LJUBLJANA (prej Orient)
Telefon šte. 39-25 trgovina barv, lakov in firnežev
Velika izbira kem. in oljnatih barv, šolskih, študijskih in umetniških barv, firneži, laki, steklarski in
mizarski klej, šelak špirit denat, „Arti-tuši“, pasteli ter sploh vse slikarske in pleskarske potreb-
ščine. — Velika zaloga vseh vrst vedno svežega mavca. — Najnižje cene in najboljša postrežba.
Prodajalna: Tyrševa (Dunajska) cesta, poleg trgovine Schneider & Verovšek

Velikonočne šunke
kupite najugodnejše pri

Jožko Stanovnik
špecerijska trgovina

Vesele velikonočne praznike želi
svojim cenjenim odjemalcem **Maks**
Turnšek, gostilničar in trgovec,
Nazarje

Delavska
posojilnica
v Laškem

Slamiču

Ljubljana - Moste
Predovičeva ulica

Remie Marija, Nazarje
želi vesele velikonočne prazni-
ke vsem svojim odjemalcem

je z desetletnim obstojem
dokazala, da je vredna
zaupanja, zato vlagajte
vanjo svoje prihranke, ki
so vsak dan izplačljivi!

Gospodstva cesta 6
Mestni trg 17
Prešernova ulica 5
delikatose v »Slonu«

želi svojim cenjenim odjemalcem
vesele velikonočne praznike

Predovnik Franc
mesar — Nazarje

Štampilje, etikete
Teodor Rabič
Ljubljana, Miklošičeva cesta 15

Pisalne stroje
Pisarniške potrebščine
Nalivna peresa

Popravilam vse sisteme nalivnih peres.

LUDV. BARAGA

najceneje in v največji izbiri

Ljubljana - nebotičnik

Srajce za gospode si nabavite za
veliko noč še vedno po izredno
nizkih cenah pri

„KREKO“
Ljubljana, Tavčarjeva 3, Tyrševa 31

Za svoje malčke dobite čestlje
v največji izbiri pri
Anici Kocutar v Ljubljani
Tyrševa cesta 14

Kupujte samo pri tistih tordkah,
ki oglašajo v našem listu!